

vings fremstilling af Hansens brug af kilderne i slavetrigologien synes således langt fra at tage vinden ud af Inga Flotos karakteristik af Thorkild Hansen som en kunstner, der ikke synes bundet af hensyn, man normalt forbinder med videnskab – i den konkrete sammenhæng dækkende og korrekt citering, henvisninger, kildekritiske vurderinger af kildematerialets udsagnskraft i forhold til en given problemstilling.

Dermed forbliver fremstillingen blot en kritik af, at den etablerede historievidenskab ikke har anerkendt Thorkild Hansen som den videnskabeligt funderede historiker, han ifølge Jalving i virkeligheden er. Den forbliver et indlæg i en diskussion om videnskabeligheden i Thorkild Hansens forfatterskab. Sammenkædningen af Thorkild Hansens udgrænsning og kritikken af den herskende norm for videnskabelig fremstilling når derfor ikke længere end til påpegningsen af det uretfærdige heri. Vi får ingen argumenter, der kunne danne basis for forsøg med en anden fremstillingsmæssig praksis eller, måske mindre

krævende, kunne danne basis for overvejelser over en sådan.

Ved at lægge så megen vægt på korrektionen af Hansens kildeanvendelse i konkrete enkelttilfælde uden at inddrage de problemer, som den fortælle tekniske tilgang giver, ved ikke at sammenknytte form og indhold, bliver Jalvings fremstilling stående ved kritik af de herskende videnskabelige fremstillingsformer uden at give et bud på en anden. Resultatet, han når frem til, er nemlig, at man godt kan skrive historie, som Hansen gør – hans kildeanvendelse er trods alle reservationer god nok – men ikke hvordan Hansen så har båret sig ad med at skrive bedre, som en vejledning til efterfølgelse. Havde fremstillingen været argumenteret, ville dette måske være opnået.

Den manglende argumentation gør, at bogen aldrig bliver rigtig farlig, som forfatteren og forlaget gerne vil have. Den let ironiske og overbærende skrivestil fremmer ikke Jalvings projekt!

Claus Møller Jørgensen

HÅNDBØGER OG HJÆLPEVIDENSKABER

Flemming Gorm Andersen: *Danmark og Antikken 1980-1991. En bibliografi over 12 års dansksproget litteratur om den klassiske oldtid*. Danish Humanist Texts and Studies 8. (Det kongelige Bibliotek/Museum Tusulanums Forlag, 1994). 306 s., 230 kr.

Der udkommer en voksende mængde på dansk om Antikken (den græsk-romerske oldtid), originalbidrag såvel som oversættelser af antikke forfattere og nutidige bøger. 1365 numre på 12 år er det blevet til i denne bibliografi, som

endda ikke medtager dagbladsartikler og ikke anfører anmeldelser for sig, men ganske nyttigt under de pågældende bøger. Forgængeren fra 1982 rummede 1050 numre ligeledes på 12 år.

Nyttigt nok følger Flemming Gorm Andersen samme systematiske emneopdeling som sin forgænger og dennes forgænger fra 1968. Der er dog den udmærkede ændring, at de græske og romerske forfattere nu står samlet efter forfatternavn, så at man ikke på forhånd skal vide, hvilket sprog pågældende skrev på. Det er også dejligt, at der er indføjjet to nye emner: »Antikken og ef-

tertiden« og »Antikken og Danmark«. For det første emnes vedkommende er der dog en besynderlig opdeling i to underrubrikker benævnt »Antikreception« henholdsvis »Antikstudiernes historie og metoder«, og det forekommer uklart, hvilke kriterier Flemming Gorm Andersen har lagt til grund for titlernes placering i praksis. Som forgængerne rummer bibliografien dels et forfatterregister dels et stikordsregister; men som noget nyt bringes forordet og introduktionen også på engelsk, således at også udlændinge kan få den fornødne vejledning i bogens benyttelse.

Hist og her kan man undre sig over en titels rubrikplacering eller den bemærkning, den ledsages af. Det er imidlertid en uvæsentlig detalje i forhold til, at der

alt i alt er tale om et værdifuldt hjælpemiddel, der ikke synes at have væsentlige fejl eller mangler. Kun må vi jo beklage, at vi nu skal i tre bibliografier, hvis vi vil finde alt, hvad der i tidens løb er skrevet eller udgivet på dansk om et emne eller af et forfatterskab, og at vi må gå andre steder hen, hvis vi vil finde ud af, hvad der er skrevet siden 1991 – og det er også meget! Tålmodigt må vi vente, indtil et lige så flittigt og omhyggeligt menneske som Flemming Gorm Andersen etablerer en fjerde »Danmark og Antikken«, eller indtil der oprettes en database, som ikke kun rummer alt, hvad der tidligere har været udgivet, men også løbende registrerer nye titler.

Erik Christiansen

SLESVIG OG HOLSTEN

Alix Johanna Cord: *Die Umgestaltung des gottorfischen Amtes Oldenburg unter dem Minister v. Görtz in den Jahren 1705 bis 1709. Studien zur Geschichte der Gutsherrschaft. Quellen und Forschungen zur Geschichte Schleswig-Holsteins 102.* (Karl Wachholtz Verlag, 1994). 231 s.

Det sydøstlige Slesvig og Holsten var i 1700-tallet præget af det østeuropæiske godssystem med store hovedgårde og livegne bønder, den såkaldte *Gutswirtschaft*. Med udgangspunkt i den nyere forskning i udviklingen i Østtyskland skildrer Alix Johanna Cord, hvordan dette system virkede og blev udvidet i det lille østholstenske amt Oldenburg først i 1700-tallet.

Hovedparten af Oldenburg amt lignede i begyndelsen af 1700-tallet Østholstens adelige godser, idet der var store hovedgårde og meget tunge hoveriby-

der for flertallet af amtets bønder og husmænd. Amtet rummede dog også fire landsbyer med personligt frie bønder, der ikke gjorde væsentligt hoveri.

I 1705-06 besluttede den gottorpske regering at udvide hovedgårdsdriften yderligere ved at lægge en del bondejord til hovedgårdene. Et righoldigt kildemateriale tillader forfatteren at følge udviklingen i detaljer. Udvidelse af hovedgårdsmarkerne på bekostning af de livegne bønder var intet problem. Et antal af de livegne bønder blev uden videre fordrevet fra deres gårde, og disse blev så nedlagt.

Modstand mødte amtsadministration og regering derimod, da man søgte at få de hidtil frie bønder i tre landsbyer til at gøre hoveri. Der indløb protester, hvor bønderne henholdt sig til deres delvise ejendomsret til gårdene og deres personlige frihed. Fra én landsby sagde bønderne, at de hellere ville sælge deres